

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Гальонкіна Станіслава Сергійовича на тему «Нормативна регламентація та практика застосування запобіжних заходів в умовах воєнного стану», поданій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», підготовлений та затверджений на підставі публічної презентації наукових результатів дисертації та її обговорення кафедрою кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 6 від 12 лютого 2026 р.)

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету. Забезпечення прав і свобод людини у сфері кримінального судочинства в умовах воєнного стану є одним із найбільш складних і водночас пріоритетних завдань сучасної держави. Запровадження особливого правового режиму обумовлює допустимість тимчасових обмежень окремих прав, водночас посилюючи значення процесуальних гарантій та вимоги до належної правової процедури. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження нормативної регламентації та практики застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні, адже саме вони визначають баланс між інтересами кримінального переслідування і необхідністю недопущення свавільного втручання у права особи.

Аналізу проблем, пов'язаних зі здійсненням кримінального провадження в умовах особливих періодів, надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану присвячені роботи таких авторів, як В. В. Абламська, О. В. Андрушко, Н. Г. Габлей, А. Г. Гаркуша, О. В. Герасименко, І. В. Гловюк, Д. П. Гурина, А. В. Гутник, О. М. Дуфенюк, В. В. Вапнярчук, В. А. Завтур, О. В. Капліна, І. О. Крицька, С. О. Кузніченко, О. В. Лазукова, М. О. Лисенков, Л. М. Лобойко, Т. О. Лоскутов, В. В. Михайленко, Г. В. Мудрецька, Н. В. Неледва, В. В. Рогальська, І. В. Рогатюк, М. В. Савчук, М. М. Таус, Г. К. Тетерятник, О. І. Тищенко, О. О. Торбас, А. Р. Туманянц, М. С. Туркот, В. М. Трофименко, Л. Д. Удалова, Т. Г. Фоміна, О. Г. Шило, І. С. Шаповалова, С. Л. Шаренко, О. Ф. Шкітовий, І. В. Черниченко, І. В. Цюприк, М. О. Янков та ін.

Серед вагомих досліджень варто виокремити дисертаційну роботу О.В. Лазукової, присвячену особливому режиму досудового розслідування в умовах воєнного чи надзвичайного стану та в районі проведення АТО, а також монографію Г. К. Тетерятник «Кримінальне провадження в умовах надзвичайних правових режимів: теоретико-методологічні та праксеологічні основи», у якій системно досліджено концептуальні засади функціонування кримінального процесу в екстремальних умовах. Значний внесок у розробку теми зробили також О. В. Винокуров, К. О. Серeda, В. О. Січко, Т. Г. Фоміна та інші науковці, які досліджували різні аспекти застосування запобіжних заходів.

Водночас у науковій літературі відсутнє комплексне дослідження інституту запобіжних заходів саме в умовах воєнного стану з урахуванням практики відступу від положень Конвенції за статтею 15 (дерогації), правових позицій ЄСПЛ, рішень КСУ та національних особливостей кримінального процесуального законодавства України. Більшість фундаментальних праць із цієї тематики не охоплюють специфіки сучасних викликів правозастосування, що зумовлює необхідність проведення системного дослідження, спрямованого на вдосконалення законодавства і практики застосування запобіжних заходів у період воєнного стану.

Дисертацію виконано на кафедрі кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого в межах цільової комплексної програми «Судова влада: проблеми організації та діяльності» (номер державної реєстрації 0111U000957). Тема дисертації затверджена вченою радою Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого 17 листопада 2022 року (протокол № 3).

Наукове завдання, розв'язання якого отримано в дисертації: Метою дисертації є отримання нових результатів у формі наукових висновків щодо правового регулювання та практики застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану, виявлення проблемних теоретичних та практичних аспектів у зазначеній сфері, а також розроблення обґрунтованих пропозицій і рекомендацій щодо їх вирішення.

Для досягнення цієї мети були поставлені завдання, які виконано у повному обсязі:

- систематизовано міжнародні стандарти та практику ЄСПЛ щодо застосування запобіжних заходів, зокрема в умовах надзвичайних ситуацій і відступу (дерогації) від зобов'язань за Конвенцією;

- з'ясовано особливості правового регулювання та практики застосування затримання і тримання під вартою під час дії воєнного стану;

- окреслено проблемні аспекти застосування застави, включаючи обмеження її використання, альтернативні форми забезпечення та необхідність контролю за законністю походження коштів;

- охарактеризовано особливості застосування ст. 616 КПК України як інструменту зміни чи скасування запобіжного заходу;

- досліджено проблематику скасування запобіжного заходу у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого;

- виявлено колізії та прогалини у чинному законодавстві, що регулює застосування запобіжних заходів в умовах воєнного стану;

- розроблено пропозиції щодо вдосконалення законодавчого регулювання та практики застосування запобіжних заходів з огляду на потреби воєнного часу та необхідності дотримання прав людини.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим в Україні комплексним науковим дослідженням проблематики правового забезпечення та практики застосування запобіжних заходів у кримінальному процесі в умовах воєнного стану. До найбільш вагомих результатів, які відображають наукову новизну роботи та виносяться на захист, належать наступні положення.

Уперше:

- аргументовано, що ч. 2 ст. 615 КПК не містить гарантій присутності сторони захисту при розгляді керівником прокуратури питання про продовження строку тримання під вартою, що є істотним відступом від конвенційного права особи на захист. З огляду на це запропоновано необхідні зміни до ч. 2 ст. 615 КПК України;

- доведено, що надання уповноваженим службовим особам права затримувати осіб незалежно від тяжкості вчиненого кримінального правопорушення у випадку наявності ризику втечі, як це передбачено п. 6 ч. 1 ст. 615 КПК України, становить

загрозу принципу пропорційності обмежень основоположних прав і свобод. Для вирішення такої проблеми, запропоновано конкретизувати і внести зміни до п. 6 ч. 1 ст. 615 КПК України;

– окреслено концептуальні недоліки, які проявляються у регламентації та застосуванні процедури проведення судового розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу у дистанційному форматі із використанням технічних засобів відеозв'язку за умови неможливості доставки затриманої особи до слідчого судді, зокрема: використання оцінних категорій, відсутність вимоги щодо забезпечення якості зображення і звуку, а також складнощі в реалізації вказаного порядку, якщо особа вимагає фізичної присутності у залі суду;

– аргументовано необхідність розширення предмету застави для відповідності воєнним реаліям, зокрема шляхом включення в нього окрім грошових коштів, також нерухомого майна і транспортних засобів, що своєю чергою слугуватиме захисту прав людини, а у певних випадках – обороноздатності держави;

– запропоновано зміни до правового статусу заставодавця, які би відповідали реаліям воєнного стану. Зокрема: (а) у випадку призову підозрюваного чи обвинуваченого на військову службу запобіжний захід у вигляді застави повинен вважатись припиненим із поверненням предмета застави заставодавцю; (б) у 5 ст. 616 КПК України доцільно закріпити вимогу щодо обов'язкової наявності згоди заставодавця на передачу застави на потреби оборони;

– сформовано позицію, відповідно до якої необхідно запровадити механізм обов'язкової перевірки легальності походження коштів, що вносяться як застава, щоб запобігти легалізації незаконних активів і уникнути фактичного «відкупу» від кримінальної відповідальності;

– обґрунтовано, що наявність відстрочки від проходження військової служби не повинна братися до уваги під час розгляду клопотань про скасування запобіжного заходу для проходження військової служби, оскільки підозрюваний або обвинувачений має продемонструвати готовність до служби з моменту звернення з клопотанням, що своєю чергою свідчить про небажання скористатися правом на відстрочку;

– встановлено, що при розгляді питання про зупинення кримінального провадження суди іноді враховують можливість участі особи у судових засіданнях під час військової служби. На підставі цього сформовано позицію, відповідно до якої, навіть якщо служба в тилових регіонах не перешкоджає участі у судових засіданнях, варто враховувати психологічний вплив активно триваючого кримінального переслідування на особу, яка виконує завдання із захисту або оборони держави;

– сформовано та обґрунтовано позицію щодо необхідності врахування думки потерпілого стосовно обміну підозрюваного чи обвинуваченого як військовополоненого, а також запровадження можливості оскарження такого рішення.

Удосконалено:

– підхід, відповідно до якого ч. 3 ст. 615 КПК слід розглядати не лише як формальне «контрольне провадження», а як підставу для активних дій слідчого судді з перевірки законності позбавлення свободи у випадках, коли з повідомлення прокурора чи інших джерел вбачається можливе порушення, що узгоджується з вимогами ч. 1 ст. 206 КПК;

– позицію щодо застосування ч. 7 ст. 615 КПК, відповідно до якої продовження строку повідомлення про підозру затриманій особі обґрунтовується воєнним станом та наявністю об'єктивних ускладнень, що перешкоджають врученню повідомлення протягом 24 годин, із виділенням конкретних критеріїв, які підлягають врахуванню під час вирішення питання про виправданість продовження строку;

– обґрунтування, відповідно до якого автоматичне продовження строків тримання під вартою, передбачене ч. 5 ст. 615 КПК України, суперечить принципам верховенства права, презумпції невинуватості, вимогам обґрунтованості судових рішень, створює ризики системного порушення прав людини та вимагає якнайшвидшої правової оцінки і перегляду;

– позицію, відповідно до якої доцільно надати стороні захисту право звертатися до слідчого судді або суду з клопотанням про скасування запобіжного заходу для проходження військової служби, щоби забезпечити баланс сторін та

зменшити ризики свавільних рішень прокурора. З огляду на це запропоновано внести відповідні зміни до ч. 1 ст. 616 та ч. 4 ст. 616 КПК України;

– підхід, відповідно до якого суди при вирішенні питання про скасування запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, мають комплексно оцінювати можливість вступу особи до ЗСУ, враховуючи не лише проміжок часу від оголошення мобілізації, але й стан здоров'я, сімейні обставини, перебування за кордоном та інші чинники, що можуть впливати на реальну здатність до проходження служби;

– позицію, відповідно до якої ст. 201-1 КПК України потребує додаткових уточнень щодо процедурних аспектів отримання, перевірки та підтвердження згоди на обмін підозрюваного чи обвинуваченого. Доцільним було би передбачити обов'язкове опитування особи в судовому засіданні щодо її добровільної згоди на обмін, під час якого також би перевіряли відсутність примусу до надання такої згоди (на зразок тієї процедури, що передбачена КПК для з'ясування добровільності укладення угоди);

– погляд щодо порядку дій прокурора у разі скасування запобіжного заходу в порядку ст. 201-1 КПК для передачі підозрюваного чи обвинуваченого для обміну як військовополоненого тоді, коли обмін не відбувся. Вважаємо доцільним доповнити вказану статтю КПК окремою частиною, де зазначити: «У разі, якщо обмін підозрюваного, обвинуваченого не відбувся, прокурор звертається в порядку, передбаченому статтею 184 цього Кодексу, до слідчого судді, суду з клопотанням про застосування запобіжного заходу».

Набули подальшого розвитку:

– позиція, відповідно до якої реалізація керівником прокуратури повноважень щодо продовження строку тримання під вартою (ч. 2 ст. 615 КПК) має бути обмежена чіткими і перевірюваними умовами відсутності можливості здійснення правосуддя слідчим суддею;

– підхід, згідно з яким навіть за умов воєнного стану відступ (дерогація) від окремих гарантій ЄКПЛ при застосуванні запобіжних заходів допустимий лише у разі дотримання визначених міжнародним правом критеріїв та із збереженням

базових гарантій, окреслених практикою ЄСПЛ (обґрунтована підозра, судовий контроль, доступ до захисника, повідомлення близьких тощо);

– позиція, відповідно до якої обмеження альтернативи щодо визначення застави під час тримання під вартою у справах про злочини проти національної безпеки та військові злочини, запроваджене в умовах воєнного стану, хоча й спрямоване на захист державного суверенітету, викликає застереження щодо дотримання принципів верховенства права та індивідуалізації процесуальних рішень;

– обґрунтування, відповідно до якого при обранні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою слід враховувати безпекову складову місць несвободи, оскільки її дотримання є частиною міжнародних зобов'язань України щодо захисту прав людини, зокрема життя та недоторканності особи, і порушення цього аспекту може становити підставу для притягнення держави до відповідальності за ст. 2 та ст. 3 ЄКПЛ;

– наукова позиція щодо нормативної колізії між ч. 1 ст. 177 та ст. 616 КПК України, де ризики ухилення від кримінальної відповідальності повторно оцінюються на етапі застосування ст. 616 КПК України. Визнано, що легітимна мета призову на військову службу має переважати ці ризики, а суд повинен оцінювати співвідношення легітимної мети та ризиків для прийняття обґрунтованого рішення про скасування запобіжного заходу. З огляду на це запропоновано внести необхідні зміни до п. 2 абз. 3 ч. 1 ст. 616 КПК України;

– наукова думка, відповідно до якої через територіальну віддаленість суду та місця перебування підозрюваного чи обвинуваченого, який бере участь у розгляді дистанційно, існує проблема негайного звільнення та передачі особи під нагляд уповноваженого органу після постановлення ухвали про скасування запобіжного заходу. На підставі зазначеного, запропоновано вирішення цієї проблеми через нормативне закріплення обов'язкової присутності підозрюваного чи обвинуваченого під час розгляду питання про скасування запобіжного заходу для обміну, що дозволить мінімізувати часовий проміжок між ухвалою та звільненням;

– погляд, відповідно до якого положення ч. 6 ст. 176 та ч. 2 ст. 183 КПК України утворюють правову колізію: зокрема, коли у низці випадків складається

ситуація, коли одна норма вимагає обов'язкове (під час дії воєнного стану) застосування тримання під вартою, а інша – забороняє такий запобіжний захід. Запропоновано керуватись положеннями ст. 183 КПК України як спеціальною нормою, яка конкретизує підстави та обмеження для застосування найсуворішого запобіжного заходу

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження.

Положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, є науково обґрунтованими та достовірними. Це забезпечено застосуванням сукупності загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання: історико-правового, порівняльно-правового, спостереження, описання, узагальнення, логіко-юридичного, а також методів соціологічних досліджень у формі анкетування і експертних оцінок.

Нормативно-правову та інформаційну основу дослідження складають Конституція України, міжнародно-правові акти, рішення ЄСПЛ, КПК України, КК України, інші закони України, проекти законів України та супровідні документи до них, а також законодавство зарубіжних країн.

Теоретичну основу дисертації становлять наукові праці національних і зарубіжних правників у галузі кримінального процесу та інших галузей права, а також загальної теорії права.

Емпіричним підґрунтям дослідження стали рішення ЄСПЛ, КСУ, ВС, матеріали узагальнення судової практики (проаналізовано судові рішення, розміщені у ЄДРСР). У межах дослідження також проведено анкетування, під час якого опитано 304 фахівці у галузі кримінальної юстиції, зокрема 18 суддів, 51 прокурор, 84 слідчі, 83 адвокати, 68 правників-науковців, що дозволило врахувати професійні оцінки та перевірити релевантність запропонованих рекомендацій.

Практичне значення одержаних результатів. Викладені у дисертації теоретичні положення, висновки та рекомендації можуть бути використані: а) у науково-дослідницькій сфері — для подальшого вивчення проблем кримінального процесу, аналізу судової практики та розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення процесуальних норм; б) у законотворчій діяльності — для удосконалення кримінального процесуального законодавства та забезпечення його

відповідності сучасним умовам і принципам права; в) у правозастосовній діяльності — для формування єдиної судової та процесуальної практики, підвищення якості прийняття рішень слідчими, прокурорами, адвокатами та суддями, а також для забезпечення захисту прав і законних інтересів учасників кримінального провадження; г) у навчальному процесі — під час викладання дисципліни «Кримінальний процес» та підготовки навчально-методичних матеріалів, що сприятиме розвитку професійних компетенцій майбутніх правників.

Апробація матеріалів дисертації. Дисертацію підготовлено на кафедрі кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, обговорено на засіданні кафедри, схвалено і рекомендовано до захисту. Основні положення дисертації оприлюднювалися і були предметом обговорення на наукових та науково-практичних конференціях: «Наука у мінливому світі: актуальні дослідження молодих науковців» (м. Харків, 17 травня 2023 р.), «Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції» (м. Харків 15 листопада 2023 р.), «Юридична осінь 2023» (м. Харків, 17 листопада 2023 р.), «Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції» (м. Харків, 17 квітня 2024 р.), «Наука у мінливому світі: актуальні дослідження молодих науковців» (м. Харків 3 квітня 2025 р.), «Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції» (м. Харків, 17 квітня 2025 р.).

Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях здобувача. Основні теоретичні положення й висновки дослідження відображено у 10 наукових працях: чотири одноосібні наукові статті, опубліковані у фахових наукових виданнях України, та тези шести доповідей і повідомлень на наукових і науково-практичних конференціях.

Наукові праці, які відображають основні результати дисертації:

1. Гальонкін С. С. Безальтернативність та автоматичність тримання під вартою в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2025. Вип. 91, ч. 4. С. 245–250. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.4.34>

2. Гальонкін С. С. Застава в умовах воєнного стану: потреба в розширенні предмету та контролю легальності коштів. *Інтернаука. Серія: Юридичні науки*. 2025. № 8. С. 81–87. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2025-8-11312>

3. Гальонкін С. С. Затримання в умовах воєнного стану: розширення підстав та питання доцільності затримання особи під час розслідування кримінальних правопорушень різного ступеня тяжкості. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2025. № 8. С. 246–249. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-8/50>

4. Гальонкін С. С. Міжнародний досвід застосування ст. 15 ЄКПЛ. *Наукові перспективи*. 2025. № 9. С. 999–1009. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-9\(63\)-999-1009](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-9(63)-999-1009)

Наукові праці, які засвідчують апробацію результатів дисертації:

1. Galonkin S. Legislative and practical issues of pre-trial detention in criminal procedure under martial law. *Наука у мінливому світі: актуальні дослідження молодих науковців* : матеріали X Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 трав. 2023 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2023. С. 45–49.

2. Гальонкін С. Баланс інтересів у кримінальному провадженні як основа для моделювання запобіжних заходів в надзвичайних умовах: зарубіжний досвід. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції* : V Харків. кримін. процес. полілог, присвяч. пам'яті д-ра юрид. наук, проф. О. Г. Шило (м. Харків, 15 листоп. 2023 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2023. С. 59–62.

3. Galonkin S. Bail in criminal procedure under martial law: European ground principles on its size and foreing experience on its form. *Юридична осінь 2023 року* : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасників міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів (м. Харків, 17 листоп. 2023 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2023. С. 121–124.

4. Гальонкін С. Особливості застосування статті 616 КПК України щодо скасування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції* : VI Харків. кримін. процес.

полілог (м. Харків, 17 квіт. 2024 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2024. С. 111–115.

5. Galonkin S. The issue of existence of "reasonable grounds" for detention article 615 of the Criminal procedure code of Ukraine. *Наука у мінливому світі: актуальні дослідження молодих науковців* : матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 3 квіт. 2025 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2025. С. 52–55.

6. Гальонкін С. Скасування запобіжного заходу для проходження військової служби: проблемні питання нормативної регламентації. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції* : VII Харків. кримін. процес. полілог (м. Харків, 17 квіт. 2025 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2025. С. 11–14.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію виконано українською мовою з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення матеріалу – науковий; виклад є логічним, послідовним і відповідає вимогам, що ставляться до кваліфікаційних наукових праць.

Загальний висновок. Дисертація Гальонкіна Станіслава Сергійовича «Нормативна регламентація та практика застосування запобіжних заходів в умовах воєнного стану» є кваліфікаційною науковою роботою, містить нові науково обґрунтовані результати, які розв’язують конкретне наукове завдання – формування наукових і практичних висновків щодо правового регулювання та практики застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану, виявлення проблемних аспектів нормотворчості та правозастосування у цій сфері, а також вироблення пропозицій і рекомендацій щодо їх удосконалення.

Дисертація є самостійною науковою працею, виконаною з дотриманням академічної доброчесності. Висновки та пропозиції сформульовані автором самостійно й обґрунтовані на підставі особистих досліджень.

Дисертація Гальонкіна Станіслава Сергійовича на тему «Нормативна регламентація та практика застосування запобіжних заходів в умовах воєнного стану» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти,

наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), і може бути подана до разової спеціалізованої вченої ради для захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

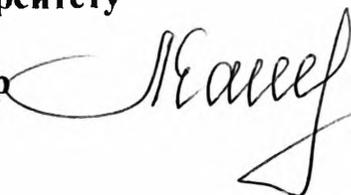
Головуюча на засіданні:

завідувачка кафедри кримінального процесу

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого,

доктор юридичних наук, професор

Оксана КАПЛІНА

12 лютого 2026 р.

